

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Øvre Eiker Energi AS
Postboks 154
3301 HOKKSUND

Vår dato: 03.10.2016
Vår ref.: 201602140-7
Arkiv: 311 / 012.B2Z
Deres dato: 15.04.2016
Deres ref.: Jon Olav Nedberg

Saksbehandler:
Kristin Haugen
22959423/kha@nve.no

Øvre Eiker Energi AS – nedlegging av dam Hoen i Øvre Eiker kommune i Buskerud – tiltaket er vurdert ikke konsesjonspliktig

Vi viser til melding av 15.4.2016 om nedlegging av dam Hoen og vår befaring 31.5.2016. NVE skal på bakgrunn av opplysningene i meldingen, høringsuttalelsen og befaringen avgjøre om nedleggingen medfører påtakelige skader eller ulemper for allmenne interesser slik at tiltaket må ha konsesjon etter vannressursloven § 8, jf. § 41.

Orientering om tiltaket

Øvre Eiker Energi AS ønsker å legge ned dam Hoen. Øvre Eiker kommune er kontaktet for å undersøke om de er interessert i å overta den, noe de ikke er. Nedbørfeltet til Hoenselva er på ca. 45 km² og middelvannføringen er på 700 l/s. Alminnelig lavvannføring er oppgitt til 22 l/s i meldingen. Dammen er bygget rundt år 1915 og er en gravitasjonsdam med usikker oppbygging. Damhøyden er ca. 6 meter og lengden 70 meter. Overløpet er et bjelkestengsel og flomoverløpet er stengt med nåler. Volumet på magasinet er ca. 15000 m³ og store deler av dette er fylt med sedimenterte løsmasser. Dammen er vurdert til konsekvensklasse 2 i damsikkerhetsforskriften. Den har behov for omfattende rehabilitering da den ikke har tilstrekkelig flomavledningskapasitet og ikke er velte- og glidningsstabil. Bjelkestengselet ble fjernet høsten 2015, og det er sommeren 2016 gitt tillatelse til fjerning av nålestengselet for å sikre bedre flomavledningskapasitet. Disse tiltakene har medført en senkning av vannspeilet på ca. 2 meter.

Tiltaket er beskrevet slik i meldingen:

«Vestre del av dammen beholdes slik at sedimentene som ligger inntil denne ikke forstyrres. Flomløpet (bjelkestengsel og nålestengsel) og gammelt inntak fjernes ned til et nivå ca. 1,5 m over naturlig terskel. Dette betyr en senkning fra «normal» terskel (topp bjelkestengsel) på 3,5 – 4,0 m. Elva legges noe om for å unngå videre undergraving i en rasfarlig skråning og et løp gjennom sedimentene sikres mot erosjon/utvasking av disse. Det vurderes å bygge noen terskler oppstrøms slik at gradienten i elveløpet trappes med noen kulper. Rivemasser fra betongdammen vil bli rensket for metaller og trevirke som kjøres til godkjent deponi. Betongen vil bli knust og lagt inntil gjenstående del av dammen på nedstrøms side. Disse massene vil bli fylt over med jordmasser og evt. tilsådd/tilplantet.»

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsvæien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Ved befaring av anlegget kom det fram at nedleggingen ikke nødvendigvis lar seg gjennomføre på den måten som er beskrevet i meldingen. Det er ikke gjort en vurdering av om vestre del av dammen kan gi bruddkonsekvens dersom den blir stående. Det er også uklart om det kan tillates at betongrester kan deponeres i området slik det beskrives i planen. NVE vil vurdere om tiltaket, uavhengig av gjennomføringsmåte, kan være til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, slik at det er konsesjonspliktig etter vannressursloven.

Høring

Meldingen er sendt Øvre Eiker kommune, Buskerud fylkeskommune og Fylkesmannen i Buskerud på høring. Dette anses tilstrekkelig for meldinger. NVE har mottatt følgende uttalelse:

Fylkesmannen i Buskerud uttaler følgende i brev av 15.6.2016:

«Hoenselva kommer fra Hoensvatnet og Himsjø og renner ut i Drammenselva i Hokksund. Elva er sjørret- og lakseførende opp til Mølledammen ca. 1200 m fra utløpet i Drammenselva. Fra Mølledammen og opp til Hoensdammen (ca. 700 m) er det flere mindre fossefall som kan være fiskehinder. I elva oppstrøms anadrom strekning er det en elvelevende bestand av ørret. Det er også registrert ål, bekkeniøye og ørekyte i elva. Hoenselva huser en god bestand av elvemusling, spesielt i områdene oppstrøms Hoensdammen. God forekomst av småsalamander er registrert i mindre flomkulper i tilknytning til dammen. Som kultiveringsstiltak mot G. salaris på laksen i Drammenselva, blir det satt ut laksunger i Hoenselva oppstrøms Hoensdammen. Selv om dammen er kunstig anlagt har den utviklet en naturtype, bl.a. med rik vannvegetasjon som tilsier regional verdi (B).

I utgangspunktet er det positivt å fjerne dammer som ikke lenger har noen funksjon. Dammer kan hindre fiskevandring, og skaper rolige partier som ikke favoriserer strømkrevende organismer som ørret og elvemusling. Dammer er imidlertid egne biotoper for strømsvake fiskearter som ørekyte og abbor. Også ender og vadefugler finner egne biotoper i tilknytning til slike dammer og sivområder. Sammen med rik vann- og våtmarksflora har Hoensdammen på de mer enn 100 årene den har eksistert, utviklet en rik og variert naturtype.

I Vannforskriften er det imidlertid et overordna mål for vannforekomster å redusere avviket fra naturtilstanden. Kunstige elvedammer kan ikke sies å være naturlige vannbiotoper. Slik sett anses det positivt at vannspeilet senkes ned mot mer opprinnelig nivå i Hoenselva. Dette vil gi flere strømrike områder og reetablere mer strømkrevende elvefauna. Senkingen må imidlertid gjøres på en måte som ikke fører til massetransport av finsedimentene som er avsatt oppstrøms dammen. Slik massetransport vil føre til nedslamming med sand og silt i elva nedstrøms, også ned til anadrom strekning. Det er derfor viktig at nålene fjernes gradvis over perioder med god vannføring i elva. Dette vil også gi gradvis reduksjon av vannspeilet oppstrøms dammen slik at mobile vannlevende organismer kan tilpasse seg det nye elveleiet. I tappeperiodene må strandområdene som tørregges inspiseres for å vurdere om det skjer utilsikta stranding av fisk.

De tørrlagte elvekantene vil framstå sumpete og gjørmete, og vil virke skjemmende i landskapet. Det bør derfor vurderes landskapsmessig tiltak som reduserer dette inntrykket og som raskt reetablerer kantsoner/ grasvegetasjon langs de nye elvebreddene som blottlegges. For å skape en mer variert elvebiotop oppstrøms dammen bør det plasseres enkelte større stein ute i elva. Det bør også vurderes om det kan anlegges enkelte masseterskler for å gi noen mindre, mer naturlige vannspeil/kulper på strekningen oppstrøms dammen. Det bør videre settes i verk tiltak for å sikre vanngjennomstrømning i de flombaserte salamanderdammene som er registrert i tilknytning til Hoensdammen.»

NVEs vurdering

Vannressursloven § 41 lyder som følger:

«§ 41. (adgangen til å nedlegge vassdragsanlegg)

Hvis eieren av et vassdragsanlegg ikke lenger vil holde anlegget ved like, skal anlegget fjernes og vassdraget så langt som mulig tilbakeføres til forholdene slik de var før anlegget ble bygd. Før en nedlegging skal eieren gi alle interesserte underretning god tid i forveien.

Hvis nedlegging kan føre til påtakelig skade eller ulempe for allmenne interesser, kreves konsesjon etter § 8. Konsesjon skal gis om ikke særlige grunner taler imot. Vassdragsmyndigheten kan sette vilkår i konsesjonen etter reglene i § 26.

Vassdragsmyndigheten kan gi konsesjon til at nedlegging skjer på annen måte enn nevnt i første ledd, hvis det ikke vil medføre noen økt fare eller skade.»

NVE skal vurdere om nedlegging av dam Hoen kan føre til påtakelig skade eller ulempe for noen allmenne interesser slik at nedleggingen krever konsesjon. Kravet om at eventuelle interessenter må varsles anses som ivaretatt gjennom Øvre Eiker Energis varslings til kommunen. Slik nedleggingen er beskrevet i meldingen vil rester av dammen bli stående igjen. Det er ikke avklart om dette kan gi konsekvenser ved brudd. NVE legger til grunn for sin vurdering at Øvre Eiker Energi AS ønsker å legge ned dam Hoen for å slippe å vedlikeholde den, og at anlegget derfor vil fjernes på en måte som gjør at anlegget ikke lenger vil omfattes av damsikkerhetsforskriftens bestemmelser. Endelig løsning for nedlegging og fjerning må avklares med NVEs damtilsyn.

Hoenselva har en anadrom strekning opp til Mølledammen, ca. 700 meter nedstrøms Hoensdammen. Ovenfor anadrom strekning er det en bestand av ørret, det er også registrert ål, bekkeniøye og ørekyte i elva. Hoenselva har en god bestand av elvemusling, særlig oppstrøms dam Hoen. I flomkulper i tilknytning til dammen er det registrert småsalamander. Det er satt ut laksunger i Hoenselva oppstrøms dam Hoen som et kultiveringstiltak for laks i Drammenselva. Søk i Artskart og Naturbase 28.9.2016 viser at Dammen er klassifisert som en viktig naturtype med verdi C-lokalt viktig. Det er også partier av naturtypene gråor-heggeskog og rik sump- og kildeskog registrert i tilknytning til elva, men disse blir ikke direkte berørt av tiltaket. Det er registrert mandelpil (nær truet) og rankstarr (sårbar) i tilknytning til dammen, i tillegg til en rekke livskraftige karplanter, amfibier og fugl. Rankstarr er tilknyttet rikmyr og strandsoner langs næringsrike ferskvann, og fjerning av dammen vil gi redusert vannspeil og ødelegge deler av habitatet for denne arten.

Fylkesmannen mener at det i utgangspunktet er positivt å fjerne dammer som ikke lenger har noen funksjon. Dette vil gi flere strømrrike områder og reetablere mer strømkrevende elvefauna. Han mener også at mobilisering av sedimentene i dammen ved en nedtapping kan føre til nedslamming av elvebunnen nedstrøms, og at dette kan være til skade for elvelevende organismer nedstrøms. Fylkesmannen mener at det må tas hensyn til sedimentene ved nedtapping av dammen, eventuelt må masser fjernes i forkant av nedtappingen. De tørrlagte elvekantene vil virke skjemmende i landskapet og landskapsmessige tiltak bør vurderes. For å skape en mer variert elvebiotop oppstrøms dammen mener Fylkesmannen at det bør plasseres enkelte store stein og terskler i elva. Det bør også sikres vanngjennomstrømning i amfibiedammene i tilknytning til elva.

NVE vurderer kun om nedleggingen kan ha så påtakelige virkninger for allmenne interesser at det inntreffer konsesjonsplikt etter vannressursloven § 41. Det er gjort geotekniske undersøkelser i området, og det er ikke funnet sensitiv leire. Tiltaket kan føre til mobilisering av store mengder sedimenter, og i en periode vil det tørrlagte området fremstå som skjemmende i landskapet. Tiltaket berører amfibiedammer og den sårbare arten rankstarr. Ved en nedlegging av dam Hoen vil det være nødvendig å gjennomføre tiltak for å opprettholde disse leveområdene og å hindre mobilisering av sedimenter, for å sikre mot skade på arter som har tilhold nedstrøms, særlig elvemusling og anadrom fisk. NVE er enig med fylkesmannens vurderinger og mener at det bør settes krav om at det ved en eventuell tillatelse skal tas hensyn til at det er store mengder løst avsatte masser som kan mobiliseres i området.

NVE kan ikke se at nedlegging av dam Hoen kan være til påtakelig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget. NVE mener at krav til gjennomføring av tiltaket av hensyn til biologisk mangfold kan ivaretas gjennom behandling av tiltaket i kommunen. NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

NVEs vedtak

Med hjemmel i vannressursloven § 41 og delegering til NVE fra Olje- og energidepartementet av 19. desember 2000, vedtar NVE at tiltaket ikke trenger konsesjon etter vannressursloven § 8.

Vedtaket forutsetter at arbeidene ikke berører allmenne interesser i påtakelig grad. Iverksetting av konsesjonspliktig tiltak uten nødvendig konsesjon er straffbart etter vannressursloven § 63. Vi gjør oppmerksom på at selv om tiltaket ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, gjelder aktsomhetsregelen i vannressursloven § 5.

Denne avgjørelsen gjelder under forutsetning av at tiltaket settes i gang senest innen tre år fra vedtakets dato, jf. vannressursloven § 27. Det kan søkes om utsettelse én gang.

Under arbeidene skal det til enhver tid slippes forbi en minstevannføring tilsvarende alminnelig lavvannføring, oppgitt i meldingen til 22 l/s.

Videre saksbehandling

NVEs konklusjon bygger på de opplysningene som er gitt i meldingen av 15.4.2016, høringsuttalelser og opplysninger fra befaringen av anlegget 31.5.2016.

Vi understreker at dette vedtaket ikke gir tillatelse til rivning. Tiltak som ikke trenger konsesjon etter vannressursloven skal utføres etter reglene i plan- og bygningsloven. Tiltakshaver må selv ta kontakt med kommunen for nødvendige avklaringer og for å få de nødvendige tillatelser. Videre gjør vi oppmerksom på at tiltakshaver må avklare forholdene til de private interessene som eventuelt blir berørt som følge av tiltaket. NVE vurderer ikke de privatrettslige forholdene.

Om klage og klagerett

Klageberettigede kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser). En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

Buskerud fylkeskommune
Fylkesmannen i Buskerud
Multiconsult AS v/Egil Pettersen
Øvre Eiker Energi AS v/Jon Olav Nedberg
Øvre Eiker kommune